

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

M VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNÍT

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov E

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNÍT

Libuša Kačuráková

Rómske rozprávky

2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01 Bratislava

Autor UZ: Mgr. Libuša Kačuráková

Kontakt na autora UZ: Hlavná 31/36, Veľké Ozorovce, 078 01
ZŠ – Zemplínska Teplica, Hlavná 209
skola@zszteplica.edu.sk

Názov: Rómske rozprávky

Rok vytvorenia: 2014

Oponentský posudok vypracoval: PaedDr. Blažena Matisová

ISBN 978-80-565-1015-5

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:

1. Vtáčatko Koráločka Čirjkloro Mirikloro	3
1.1. Úlohy na vypracovanie	6
2. O primášovi Barovi O baris Baro Primášiš	16
2.1. Úlohy na vypracovanie	22
3. Použitá literatúra	31

VTÁČATKO KORÁLOČKA, ČIRIKLORO MIRIKLORO

Daniela Hivešová – Šilanová

Drotár Janko chodil po dedinách so svojim malým synom Miškom. Raz ich zastihla noc rovno pri rómskej osade. Rómovia ich prichýlili, dali im vody i chleba a ponúkli aj miesto pri svojom ohnisku. Z vďaky za nocľah im na druhý deň poopravoval drotár Janko všetky deravé kotlíky a misky. Neďaleko bola dedina, práce bolo dosť a tak zostali v osade. Miško sa hneď stihol skamarátiť so všetkými chlapcami. Ale najväčšmi sa spriatelil s dievčatom, ktoré všetci v osade volali Vtáčatko-Čirikloro. Možno dostalo také meno preto, lebo bolo drobnučké a krehučké ako vtáčatko, a možno preto, lebo vedelo tak pekne ako vtáčatko spievať. Najradšej spievalo Miškovi pesničku o vtáčikovi maličkom ako korálka.

Prešiel týždeň a drotár Janko sa chystal na ďalšiu cestu. Miškovi sa veľmi chcelo odísť od svojich kamarátov, ale nedalo sa nič robiť, čakala ich drotárska cesta a na nej drotárska práca.

„Vieš čo, Čirikloro? Dám ti na pamiatku drôteného vtáčika. Aj malú drôtenú vtáčiu klietku. Aby si na mňa nezabudla. Dobre?“ povedal Miško dievčatku Čirikloro na rozlúčku.

„Ale vrátiš sa ešte k nám, však?“ opýtala sa Čirikloro.

„Určite sa k vám vrátim,“ slúbil Miško svojej kamarátke a rozbehol sa za otcom.

Dievčatku Čirikloro zostal na dlani malý vtáčik z drôťkov. Bol ako z jemnej čipky. A skoro ako živý! Ibaže nespieval a ani nelietal. Márne mu spievala pesničku o vtáčikovi drobnom ako gulôčka z korálok. Vtáčik neožil...

Len sa milo pozeral na dievčatko svojim drôteným očkom.

Čirikloro zosmutnela. Už sa nehrávala so svojimi kamarátkami. Chodievala s malým drôteným vtáčikom na lúku a tam mu spievala. Zdalo sa jej, že s jej piesňou mu naozaj ožívajú drôtené očka, že už-už aj on zaspieva, že už-už zamáva drôtenými krídelkami a vzlietne...

„Ty vieš, kde je môj kamarát Miško,“ prihovárala sa mu. „Ty by si dokázal zaletieť až k nemu...“ hovorievala a vyhadzovala drôteného vtáčika vysoko nad svoju hlavu. „Leť, leť! Ukáž mi, kde je Miško,“ volala naňho. Ale vtáčik jej vždy znova dopadol do roztvorených dlaní. Ved' bol len z drôťkov.

A drotár Janko sa so svojim synom Miškom do rómskej osady už nikdy nevrátili. Tolkými cestami prešli, krížom-krážom svetom, dopredu i dozadu ich chodníčky viedli, že aj

keby chceli, nijako by si už nevedeli spomenúť, ktorý z nich sa kľukatí do osady, kde žije dievčatko Čirikloro.

Ale Miško nezabudol na svoju kamarátku. Sníval o tom, že sa mu raz podarí uplietť z drôťikov skutočne živého vtáčika! Veril, že by mu ukázal cestu, ktorou by sa znova vrátil k dievčatku Vtáčatku. Každému drôtenému vtáčikovi, ktorého uplietol, urobil aj malé drôtené srdiečko a predtým, ako mu ho vložil do hrude, zašepkal doň pesničku svojej rómskej kamarátky. Dúfal, že možno pesnička oživi drôtené vtáčie srdce...

Drotárovi Jankovi bolo ľúto Miška, lebo videl, že veľmi smúti sa svojou kamarátkou, a preto sa všade, kam prišli, vypytoval, či ľudia nevedia, kde je rómska osada, v ktorej bývajú múdri Rómovia a dievčatko Čirikloro. Ale nikto mu nevedel ukázať správnu cestu. Ani tí, ktorí poznali celý svet a cesty na nich podľa máp, nevedeli poradiť drotárovi Jankovi a jeho synovi Miškovi. Rómske osady neboli na mapách zaznačené.

Čirikloro medzitým vyrástla. Už nebola maličká ako vtáčatko, ale meno jej zostalo, lebo bola ako vtáčatko nežná a milá. A spievala ešte krajšie ako keď bola maličká. Ani ona na svojho kamaráta Miška nezabudla. Keď ju chlapci z osady volali: „Pod' s nami tancovať!“ vždy ušla. Nerada tancovala? Kdeže! Veľmi sa jej chcelo tancovať! Ale iba s Miškom!

Často sa zhovárala so svojim drôteným vtáčikom: „Prečo nič nehovoriš? Nezaspievaš... Keby si aspoň vzlietol! Určite by si mi ukázal cestu za mojím Miškom.“

Raz si priložila drôteného vtáčika k perám a pobožkala ho. A čo sa len vtedy nestalo! Vtáčikovi ožili oči! Dievčatko Čirikloro pocítilo, že vtáčikovi začalo biť jeho malé drôtené srdiečko! Roztvoril krídelká a povedal jej:

„Pod' so mnou!“

„Mamička!“ pribehla Čirikloro za svojou mamou. „Pozri sa, môj drôtený vtáčik ožil! Pusť ma s ním, chcem chodiť s Miškom po svete!“

Mamička sa rozplakala. Ale čo mala robiť? Ved' vedela, aké bolo bez Miška jej dievčatko smutné. A teraz videla, že sa usmieva a je šťastné. Vzala z dlaní svojej dcéry vtáčika a vyhodila ho k oblohe. Vtáčik zaštebotal a zamávala krídelkami.

„Je malý ako koráločka,“ usmiala sa mama na svoju dcéru. Sňala si z hrdla svoj náhrdelník z červených korálok a ozdobila ním hrdlo netrpezlivej Čirikloro. „Aby si nikdy nezablúdila a aby si vždy vedela, kde je tvoj domov,“ povedala jej na rozlúčku a dievčatko Čirikloro sa rozbehlo za vtáčikom.

Ale aby nezabudla, kadiaľ bežala, za každú zákrutu, ku každej studničke a na každú krížnu cestu položila jednu gul'ôčku z mamičkiných korálok...

A viete, čo sa ešte nestalo? Práve vtedy, keď ožil drôtený vtáčik v dlaniach Čirikloro, rozospievali s všetky Miškove drôtené vtáčiky, ktoré kedy vyrobil! Kto chcel, ten ich počul, kto dosiaľ nepočul spievať ani živé vtáčiky, ten si ich spev nevšimol. Ale Miško ich začul. „Konečne!“ vykrikol a rozbehol sa za ich spevom. Vedel, že ho zavedie k jeho milej.

Bežal Miško z jedného konca sveta, bežala Čirikloro z druhého konca sveta – a uprostred sa stretli!

To bolo stretnutie! Hneď spravili veľkú svadbu! Pozvali na ňu všetkých. Známych aj neznámych – Rómov aj Nerómov. Odvtedy sa spieva pesnička o láske rómskeho dievčatka k drotárovi

Po svadbe už chodili svetom spolu. Miško opravoval hrnce, kotlíky, pekáče aj cedníky ... Z drôťikov plietol ľuďom pre radosť vtáčiky a dievčatko Čirikloro každému drôtenému vtáčatku vložilo do srdiečka čarovnú pesničku. Takú, aby každý drôtený vtáčik ožil a rozospieval sa, keď sa ocitne v dlaniach niekoho, kto veľmi ľúbi.

Keď im bolo na ďalekých cestách vo svete smutno, drôtený vtáčik ich vzal pod svoje krídelká a oboch ich vyniesol vysoko k oblakom.

Z výšky bolo pekne vidieť všetky červené korálky, ktoré Čirikloro hádzala pod svoje nohy na všetkých cestách, aby sa vo svete nestratila a aby nikdy nezabudla, kde je jej domov. Korálky sa premenili na červené vlčie maky a jasne svietili po celej zemeguli.

Rómske deti vybiehali zo svojich domov, ukazovali si na oblohu a volali: „Aha, Čirikloro-Mirikloro letí! Letí Vtáčatko-Koráločka.“

Dievčatko Čirikloro nikdy nezabudlo na svoj domov.

*A vždy, keď leteli nad jej rodnou osadou,
spolu s Miškom kývali mamičke a hádzali jej kytice
červených makov.*

Z knihy Vtáčatko Koráločka, Čirikloro mirikloro

1. Ako sa volali drotár a jeho syn? (obrázok si vymaľuj)

Drotár _____

syn _____

2. Čo opravoval drotár Rómom z vďaky za noc? Napíš správne popletené slová a farebne vymaľuj veci, ktoré opravil drotár.

K O Y T L K Í _____

S L I T O K Y Č _____

K Y M S I _____

N I E T E R A _____

V I C E L A _____

H Č E N R K Y _____

3. S kým sa najviac skamarátil Miško v rómskej osade? Prirad' mená k obrázkom a správny obrázok vymaľuj.

pes Rex

dievča Čirikloro

chlapec Deloro

4. Čo daroval Miško na pamiatku svojej najlepšej kamarátke? Vyber správnu odpoveď a dopíš ju do vety.

- Dreveného vtáčika aj drôtenú vtáčiu klietku
- Drôteného vtáčika a drôtenú vtáčiu klietku
- Živého vtáčika v drôtenej vtáčej kletke.
- Drôtené srdiečka na drôtenom podnose.

„Vieš čo, Čirikloro? Dám ti na pamiatku _____.
Aj malú _____ vtáčiu klietku. Aby si na mňa nezabudla. Dobré?“
povedal Miško dievčatku Čirikloro na rozlúčku.

5. Čo Miško daroval Čirikloro? Vymaľuj správny obrázok.

6. Doplň do viet chýbajúce slová. (Pracuj s textom)

A drotár _____ sa so svojim synom _____ do rómskej osady už nikdy _____. Toľkými cestami prešli, krížom- krážom svetom, dopredu i dozadu ich chodníčky viedli, že aj keby _____, nijako si _____ spomenúť, ktorý a ních sa kľukatí do osady, kde žije dievčatko _____.

7. Napíš / nakresli, čo sa snívalo Miškovi o dievčatku Čirikloro?

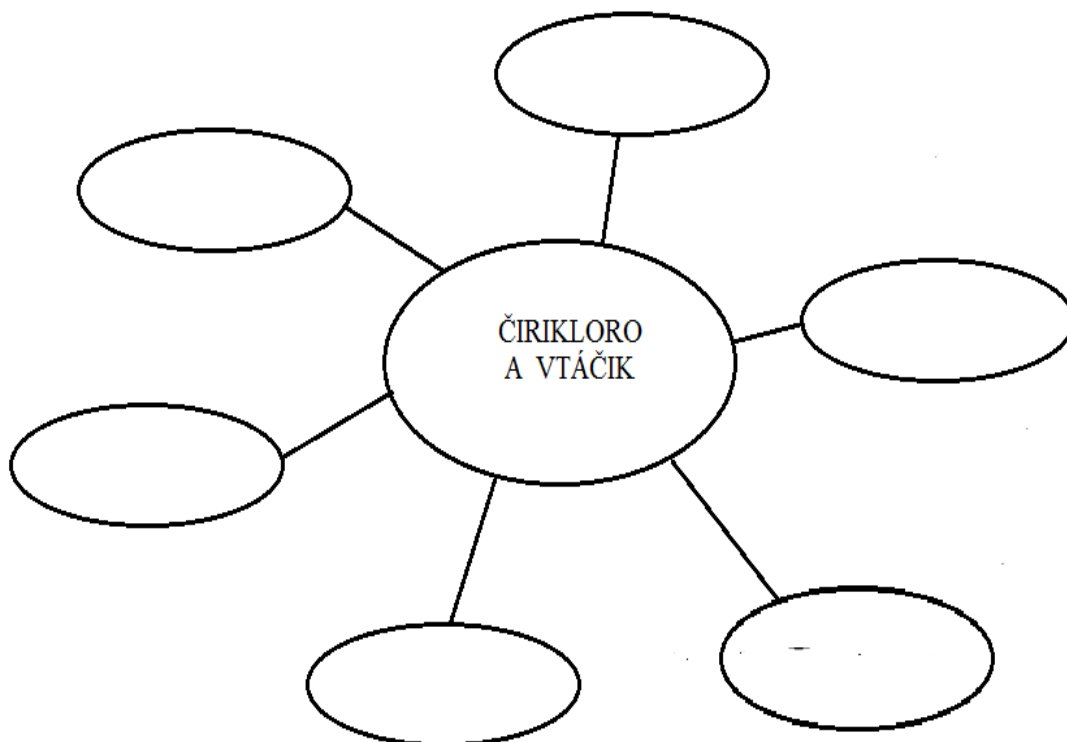
8. Farebne vyznač správne slová vo vetách. (Pracuj s textom)

Drotárovi Jankovi **bolo** /**nebolo** ľúto Miška, lebo **videl** /**nevidel**, že veľmi **smúti** /**nesmúti** za svojou kamarátkou, a preto sa všade, kam prišli, **vypytoval** / **nevypytoval**, či ľudia **vedia** / **nevedia**, kde je rómska osada, v ktorej **nebývajú** / **bývajú** **múdri** / **hlúpi** Rómovia a dievčatko Čirikloro. Ale **každý** / **nik** mu **vedel** / **nevedel** poradiť **správnu** / **nesprávnu** cestu. Ani tí, ktorí **poznali** / **nepoznali** celý svet a cesty na nich podľa máp, **vedeli** / **nevedeli** poradiť drotárovi **Jankovi** / **Miškovi** a o synovi **Jankovi** / **Miškovi**. Rómske osady **boli** / **neboli** na mapách zaznačené.

9. Čo si myslíš, ako sa správalo dievčatko Čorikloro ku vtáčikovi? Dopíš do pojmovej mapy.

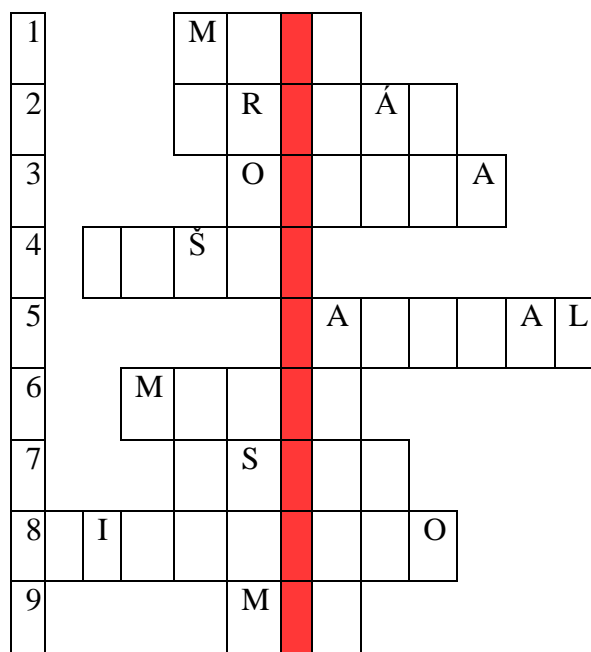
*Napr. spievala, maľovala, tancovala,
krmila ho, zabudla na neho, bola
k nemu milá, zlá, rozprávala sa s ním,
starala sa o neho s láskou,
s nehou a pod.*

10. Ako oživila Čirikloro vtáčika? Odpoveď nájdeš v tajničke.

1. Vyznačené dediny, mestá...
2. Janko bol
3. Nebo inak...
4. Drotárov syn...
5. Vtáčik krídelkami...
6. Ako sa volal drotár...
7. Rómska ...
8. Rómske dievčatko....
9. Kvet – vlčí...

11. Čo povedala Čirikloro svojej mamičke? (Vyznač správnu vetu- pracuj s textom)

- „Pozri sa, môj drôtený vtáčik ožil! Pust' ma s ním, chcem chodiť s Miškom po svete!“
- „Pozri sa, môj drevený vtáčik lieta! Pust' má s ním, chcem chodiť s Miškom po svete!“
- Pozri sa, môj drevený vtáčik ožil! Pust' ma s ním, chcem chodiť s Miškom po svete!“
- Pozri sa, môj drôtený vtáčik vyletel! Pust' ma s ním, chcem chodiť s Miškom po svete!“

12. Akej farby dala mama náhrdelník Čirikloro? (zakrúžkuj správny náhrdelník a nakresli ho na obrázku dievčatku)

13. Napíš správne vetu a podčiarkni, čo začali robiť Miškové drôtené vtáčiky.

PRÁVE V TEDY, KEĎ ŽIL DROTENÝ VTÁČIK V DLANIACH ČIRIKLORO, ROZOSPIEVA LISAVŠETKY MIŠKOVEDROTENÉ VTÁČIKY, KTORÉ KEDY VYROBIL!

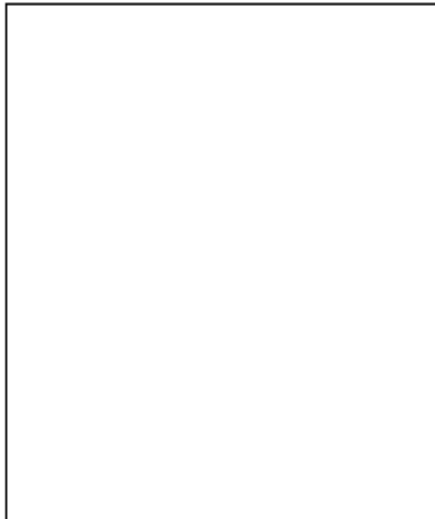
14. Doplň správne slová do viet.

(Čirikloro, nezabudlo, domov, leteli, osadou, kývali, hádzali, červených)

Dievčatko _____ nikdy _____ na svoj _____.

A vždy, keď _____ nad jej rodnou _____,
spolu s Miškom _____ mamičke a _____ jej kytice
_____ makov.

15. Nakresli / napíš, čo sa ti najviac páčilo na tejto rozprávke.

16. Vytvor osnovu rozprávky.

- nakresli podľa osnovy obrázky,
- usporiadaj obrázky v časovej postupnosti rozprávky. (práca v skupine)

O PRIMÁŠOVI BAROVI O BARIS BARO PRIMÁŠIS

Elena Lacková

Kedysi dávno stvoril spravodlivý Deloro rómsku osadu a ponechal životy jej obyvateľov napospas nevyspytateľnému osudu.

V osade žili dvaja slávni primáši. Každý z nich mal svoju cigánsku kapelu. Ej, boli že to muzikanti, o akých svet ešte nechyroval. Zabávali ľudí na svadbách, báloch i krstinách. Boli to vskutku dobrí primáši, ale obaja mali veľkú chybu. Navzájom sa nenávideli. Vo svojej pýche si každý o sebe myslel, že práve on je ten najlepší muzikant. Nie div, že keď sa stretli, jeden na druhého zubami škrípali.

A ešte o kúštik viac sa neznášali ich ženy. Jazyky mali poriadne podrezané, hašterili sa, akoby ich čerti na nože brali. Nadávali si, ba neraz sa aj za vlasy pochytili, že im v rukách len chumáče ostali.

Potom sa stalo to, čo si ani sám Deloro neželal. Jednej noci sa obom jazyčniciam narodili chlapci – ružové púpätá s čiernymi vláskami a očkami ako uhol'.

Primáš Feri sa rozhodol vychovať zo syna chýrneho muzikanta, akému by nebolo páru široko-d'aleko. Takto sa najlepšie pomstí primášovi Barovi! Myšlienka na odplatu ho natoľko zaujala, že ani nečakal, kedy chlapčeka po prvýkrát okúpu, a už mu vkladal sláčik do maličkých prštekov. Synovi dal meno Jag, aby jeho hudba ako oheň rozpaľovala ľudské srdcia.

Ani primáš Baro nelenil. Syna pomenoval po sebe. Baro znamenalo – veľký. Husličky so sláčikom mu do kolisky strčil so želaním, aby jeho syna poznali na všetkých kráľovských dvoroch ako jediného neprekonateľného muzikanta. Chlapci ešte ani chodiť nevedeli, no netrpezliví otcovia im každý deň vyhrávali a priučali ich notám. Jeden pred druhým vychvaľoval syna do nebies. Každý videl v potomkovi budúceho kráľa primášov.

Ubiehali roky, chlapci rástli ako z vody. Primáš Feri chodil zo dňa na deň zachmúrenejší, veľmi sa sklamal vo svojom synovi. Jag hral na husliach tak, ako keby mu pichali pod nechty ostré trnie. Husle nenávidel, hral iba vtedy, keď ho otec prinútil.

Aj malý Baro sa sláku vyhýbal, ale otec mu často opakoval: „Ej, chlapče, len sa ty uč! Róm sa iba husľami najľahšie uživí! Dobrý muzikant sa dostane i na grófsky dvor!“

A tak si chlapec vzal otcove slová k srdcu a ochotne sa učil. Jag sa veľmi zlostil, že Bara všetci vychvaľovali a predpovedali mu žiarivú budúcnosť.

Nad osadou sa zmrákalo, akoby nad ňou visela kliatba. Feriho žena Loli mala na jazyku jedovate sliny a v srdci závisť. Barovi sa vyhrážala, že mu počaruje tak, že sa jeho prsty viacej strún nedotknú. A neostalo to iba pri planých sľuboch...

Loli už od malička vládla kúzлами. Keď uvidela, že z Bara sa stal veľký primáš, nedokázala uniesť porážku svojho syna a rozhodla sa mu pomstiť. Keď chcela, aby sa jej bosoráctvo splnilo, musela o polnoci zájsť na cintorín a tam natrhať divé byliny. Bála sa svojho skutku, ale túžba po pomste bola silnejšia ako ľudský strach.

Keď v osade všetci zaspali, vybrala sa Loli na cintorín. Poznala starý hrob, na ktorom rástla zelina – psie víno.

Na oblohe zhasol mesiac. Za múrmi cintorína sa Cigánke roztriasli nohy. Medzi hrobmi uvidela zavýjajúceho psa. Srst' sa mu zlovestne ježila, keď ucítil ľudský pach. Vtedy zavyl, vymočil sa na psie víno a zmizol. Loli vedela, že teraz Bara môže premeniť na psa.

Na kostole odbilo polnoc. Loli sa vrhla na mokrú trávu. Musí ju vytrhať skôr, než umlknú údery hodín. Na starom križi zahúkala sova. Loli si pritisla trávu k prsiam a bežala domov.

V chatrči rozfúkala oheň a zeliny hodila do hrnca. Potom si rozpustila dlhé i ako noc tmavé vlasy, prikryla nimi hrniec a opakovala čarodejné zaklínadlá. Voda vrela, penila sa, hučala ako víchor.

„Zlá moc v polnočnom klokotaní, premeň Bara na psa, ja zjem tvoje srdce a vypijem tvoju krv!“ strašidelne šepotala.

Červené plamene olizovali medený hrniec, para sa z neho valila a zachytávala sa v jej vlasoch. Potom sa premieňala na kvapky perleťovej rosy a tie zase na pichľavé trnie. Po deviatom zaklínaní sa voda vyvarila. Loli odtiahla prázdny hrniec z ohniska a pozrela na dno. Miesto zeliny v ňom zazrela prašivého psa. Pes vyskočil a cez otvorené dvere vybehol von. Loli sa zmocnila divá radosť. Čary sa podarili! Konečne! Osadu zbavila veľkého primáša!

Na oblohe žiaril mesiac. Vylakaný Baro nevedel pochopiť, čo sa s ním stalo. Niekoľkokrát zabrechal pod oknami rodičovského domu, ale nikto mu neodpovedal. Vtedy spoznal, na čo sa premenil. Baro sa začal skrývať pred ľuďmi. Keď ho však premohol hlad, vrátil sa do dediny v nádeji, že sa nájde dobrý človek, ktorý ho pritúli. Lenže hneď ako ho dedinskí psi vyňuchali, rozbrechali sa zúrivým štekotom. Zburcovali celú dedinu. Psi sa na neho vrhali, hrýzli ho. V dedine nastal poplach. Ľudia vzali palice a hnali cudzie psisko kadeľahšie.

Rany Bara pálili. Prečo musel prehrať svoj život a s ním aj slávu, ktorá ho čakala ako primáša? Komu čo zlé urobil? Psie srdce zaplakalo ľudskými slzami. Od žiaľu utiekol d'aleko preč.

Baro sa ocitol v neznámej krajine. Dookola sa rozprestierali iba zelené lúky a hlboké lesy. Na brehu potôčika zazrel chatrč. Chcel zabrechať, ale bál sa, že ho aj odtiaľ vyženú. Lahol si do trávy a vylizoval si rany, ktoré mu uštedrili dedinskí psi. Zrazu sa mu rozžiarili oči. Z chatrče vyšla driečna dievčina s krásnymi čiernymi vlasmi až na ramenách. Baro nevydržal, vyskočil z úkrytu, priplazil sa k jej nohám a radostne zabrechal.

Šejinka, tak sa dievča menovalo, sa strhla. „Džas ...! odháňala neznámeho psa. V tej chvíli sa z chatrče vyrojili polonahé deti a pribehli k Barovi. Vrhali sa naňho s radostným výkrikom: „Rikono... rikono!“

Bili sa o neho, každý ho chcel mať iba pre seba. Baro sa nevzpieral, mohli si s ním robiť, čo len chceli. Medzi deťmi mu bolo tak príjemne, že na okamih aj zabudol na svoj krutý osud.

Šejinka mu priniesla kôrku suchého chleba a v miske hlt polievky. Jemne ho pohladila po srsti. Baro sa od šťastia zachvel. Pomyslel si: „Šejinka je krásna dievčina. Och, prečo ho stihol taký krutý trest! Nemôže prehovoriť ľudskou rečou! Ako rád by sa Šejinke zveril so svojím nešťastím! On však môže len brechať a to by dievčinu zbytočne vylákalo.“

Barovi sa splnila najväčšia túžba. Ostal v chatrči medzi deťmi. A hoci jedla nebolo nazvyš, ušlo sa i jemu.

Otec detí sa volal Charno. Na jar a v lete rezal vrbové prúty a plietol z nich košíky. Niektoré boli také veľké ako polovica cigánskej chatrče. Predával ich sedliakom na plevy a sečku. V zime zase z jedľového dreva vyrezával šindle na strechy domov. A ešte z lipového dreva strúhal lyžice a varechy pre gazdinky.

Deti si Bara veľmi obľúbili. Často s ním šantili až do úmoru. Ukrývali sa pred ním do vysokej trávy, ba i na stromy vyliezali, ale on ich všade našiel. Ej, bolo že to radosti, pri hre neraz aj na hlad zabudli...

Baro sa najviac točil okolo Šejinky. Sprevádzal ju na cestách do dedín. Šejinka predávala košíky, ponúkala ich z domu do domu a on zatiaľ vonku strážil. Za jeho služby mu vždy niečo v zásterke priniesla – krajec chleba, ba aj kúšтик slaniny.

Do Charnovej chatrče neočakávane prišlo nešťastie. Jeho žena Cikni ťažko ochorela, hrozilo jej oslepnutie. Bylinkárky varili pre ňu rôzne nápoje, mastičkami zahánali chorobu,

ale Cikni ležala viac mŕtva ako živá. Zúfalá Šejinka sa rozhodla odísť do sveta a hľadať tam drahocenný liek.

Otec Charno nechcel o tom ani počuť, čo si bez Šejinky počne s toľkými deťmi? Dievča sa rozplakalo, ona veru nedopustí, aby matka oslepla.

Ráno si upiekla lokšu a rozlúčila sa s ľuďmi v osade. Kvílivý nárek sa rozliehal po chatrči, keď odchádzala Šejinka. Iba Baro sa tešil, že ju bude verne sprevádzať na cestách. Ale otec Charno ho pevne priviazal na reťaz. Baro začal od žiaľu skákať i zavýjať, tak mocne plakalo za dievčaťom jeho srdce.

Šejinka už niekoľko dní chodila šírym svetom, ľudia ju posielali za rôznymi bylinkárkami, ale žiadna z nich nepoznala liek proti slepote. Po dlhom putovaní zabľúdila do čierneho lesa. Predierala sa hustými krovunami, z bosých nôh jej tiekla krv. Húšťava bola taká neprehľadná, že sa cez ňu už nedalo ísť. Šejinka sa rozhodla, že tu prečká noc. Sadla si do trávy a myslela na svojho verného psa. Keby bol teraz pri nej, ani by sa tak nebála...

Zrazu celkom blízko zacítila teplý dych. Dievčina zamrela strachom. Z krovia sa vyrútil pes Baro a radostne jej olizoval tvár i ruky. Šejinka ho s láskou pritúlila k sebe. Pes sa vrtel, štekal, akoby chcel voľačo povedať.

„Aká škoda, že ti nerozumiem,“ vzdychla si smutná dievčina, „porozprával by si mi, čo je nové doma, ako sa matke darí. Pes na ňu upieral múdre oči. Objala ho okolo krku a o chvíľu zaspala na jeho teplom kožušku.

Blížila sa polnoc. V lese sa strhla hrozná víchrica, blýskalo sa a hrmelo. Vylakaná Šejinka sa zobudila, ešte tesnejšie sa primkla k psovi.

Vtedy uvidela, ako sa k nim zakráda temný prízrak. Bola to žena, oblečená v špinavých handrách. Strapaté vlasy jej splývali na ramená, z rozškerených úst jej trčal velikánsky zub. Šejinka sa roztriasla. Spoznala, že je to baba Jaguni, najkrutejšia a najmocnejšia z ježibáb.

Jaguni sa zahľadela na Šejinku. Z očí jej sršala nenávisť. Okrikla ju: „Čhaje, čo hľadáš v temnom lese o hodine duchov, ha?“

Šejinka, trasúc sa od strachu, zo seba vykoktala: „Mať mi chorľavie na oči, hľadám bylinkárku, čo by ju vedela uzdraviť!“

Jaguni sa nad nešťastím rodiny divoko rozrehotala a zvolala: „Poznám dobre tajomstvo choroby tvojej matky! Ale ja Rómov nenávidím! Lapila si sa do pasce!“

Mňa Deloro neobdaroval krásou, a preto sa musím ukrývať pred očami ľudí v hlbokých lesoch! Som zlý duch a Rómov prenasledujem! Nech dopadne na vás moja krutosť! Hybajte do môjho kráľovstva!“

A hnala ich pred sebou do temnôt lesa.

Baro cítil veľké nebezpečenstvo a divoko sa rozbrechal. Bosorku chcel roztrhať na kusy. Polomŕtva Šejinka objala psa a tíšila ho: „Ma bašuv... Nebreš... Musíš mi teraz pomáhať!“

Kráčali čiernym lesom, mesačné svetlo horko-tážko prenikalo cez posplietané konáre stromov. Už svitalo, keď došli pod veľké bralo. Černela sa tam hlboká diera. Bola v nej zima v vlhko. Ježibaba im prikázala, aby zostúpili dovnútra a ani sa nepohli. Potom zmizla. Nad ich hlavami zatrepotali krídla.

Šejinka mocne objala psa. „Čo teraz bude s nami?“ zaplakala.

A tu sa začali diať čudné veci. Z hlbín zeme k nim doliehalo stenanie, potom sa ozval plač a bolestný nárek. Baro začal vrčať, ňuchať, znenazdajky sa rozbehol za hlasom. Takto objavili ďalšiu dieru. Za železnými mrežami sa pohybovali neznáme tiene. Boli to Rómovia.

Keď Baro začal brechať, vtedy sa jeden z chlapov ozval: „Otvorte bránu, zachráňte nás! Jaguni nás chce zmárniť!“

Vtedy nad ich hlavami zatrepotali krídla, objavila sa strašná Jaguni. Rukami mávala v povetrí, jedovatými slinami prskala okolo seba: „Všetkých vás zahubím, lebo nenávidím hudbu, veselosť a krásu! Preklínam Rómov, ktorí sa radujú a tešia zo života! Mňa potrestal Deloro, teraz zničím ja vás!“

A opäť sa stratila v tme.

Baro začal hľadať kľúč. Skúsil hrabať pod mrežami. Aj Šejinka mu usilovne pomáhala. Chceli zachrániť nešťastných Rómov. A hľa! Pod kameňom ho našli! Kľúč sa jagal, žiaril ako lúč slnka. Šejinka ho rýchlo zdvihla a otvorila bránu. Rómovia boli slobodní!

V tej chvíli sa nad nimi začali zlietať krkavce. Krížili nad ľuďmi a chceli im vyklat' oči. Dievčina i Baro sa bránili, ako mohli. Baro na nich hrozivo vrčal a zahryzával sa im do krku. Bol to boj na život a na smrť. Šejinke tiekla z rúk krv, Barova koža bola pod'obaná, celá doráňaná. Zahubili už všetkých vtákov, iba jeden krkavec, ten najzúrivejší, sa neúnavne vrhal na Šejinku. Baro pozbieral posledné zvyšky síl, vyceril zuby a vtáka schmatol za krk. Vtedy sa krkavec najskôr premenil na Jaguni, a potom na čierny mrak. A tu div divúci, z toho mraku vystúpil človek v čiernych šatách a v ruke držal husle. Prikročil k psovi a zvolal: „Baro, veľký primáš, prebud' sa!“

A z roztrhanej psej kože vyskočil rúči mládenec s čiernymi kučeravými vlasmi. Keď Šejinka uvidela mládenca, takmer sa na kamenný stĺp premenila. Myslela si, že je to iba krásny sen.

Neznámy v tmavých šatách podal Barovi husle a povedal: „Som duch rómskych primášov! Bol som tiež slávny primáš, ale zmárnila ma baba Jaguni. Zakliala ma ťažkými kliatbami, ale Baro a Šejinka ich svojou láskou a obetavosťou dokázali zlomiť! Pozri sa, Baro, tieto husle sú zázračné. V твоjich rukách budú šíriť slávu, ktorou ovládneš svet. Srdcia bohatých i chudobných naplnia ľudskými citmi a svet sa stane lepším. Tieto zázračné husle ti splnia tri želania. Predtým ich však musíš pritisnúť k srdcu!“

A duch rómskych primášov zmizol.

Tu si zrazu muzikanti, ktorých bosorka Jaguni chcela zmárniť, priložili husle k brade a Šejinke i Barovi zahrali krásnu pieseň o láske. Vysoké bralo aj s čiernou dierou sa stratili a všetci sa ocitli na zelenej lúke. Šejinka a Baro sa s muzikantmi rozlúčili a šťastní utiekali domov. Dlho-predlho putovali, kým našli svoju rodnú osadu.

V Šejinkinej chatrči bolo plno žien a detí. Jej matka Cikni bola slepá a zomierala. Ženy nariekali a zalamovali nad ňou rukami. Keď Baro vošiel do chatrče, hneď vedel, čo má urobiť. Pritisol si husle na srdce a vyslovil želanie, aby sa Cikni uzdravila.

V tej chvíli sa starenke otvorili oči a ona pred sebou uvidela Šejinku a neznámeho mládencu. Veľmi sa potešila. Vstala z postele a začali sa radostne objímať. Ej, bolo že to radosti v osade! Tri dni a tri noci Baro hral na husliach a Rómovia sa veselili.

Ale Barovi sa bolo treba domov poberať. Šejinka ho vyprevádzala so slzami v očiach, aj mládencovi bolo ťažko na srdci. Keď sa dievčina chcela vrátiť, Baro ju poprosil: „Šejinka, staň sa mojou ženou! Lebo ak ťa stratím, moje husle už nikdy nezahrajú veselú pieseň! Budú iba žalostne plakať a ľudia žiaľ nemajú radi...“

Šejinka nežne objala Bara a šepala: „Baro môj, keby si ma opustil, smútok by mi srdce odtrhol!“

A tak sa mladí odobrali do Barovej osady, kde ich privítali rodičia, bratia, sestry a široké príbuzenstvo. Aj tam Baro vyhrával na svojich husličkách, Rómov zabával a tešil. Barovo majstrovstvo sa preslávilo v celej krajine. Chýr o jeho muzikantskom umení sa šírila od mesta k mestu, vyhrával na grófskych dvoroch a počúval ho aj sám panovník, keď ho smútok kváril. Barovi potomkovia, slávni rómski primáši, aj dnes svojou hudbou liečia duše ľudí a vlievajú do nich večnú mladosť...

Z knihy *Rómske rozprávky (Romane paramisa)*

1. Kto vytvoril rómsku osadu? (Napíš)

DELORO

RODELO

FERI

BARO

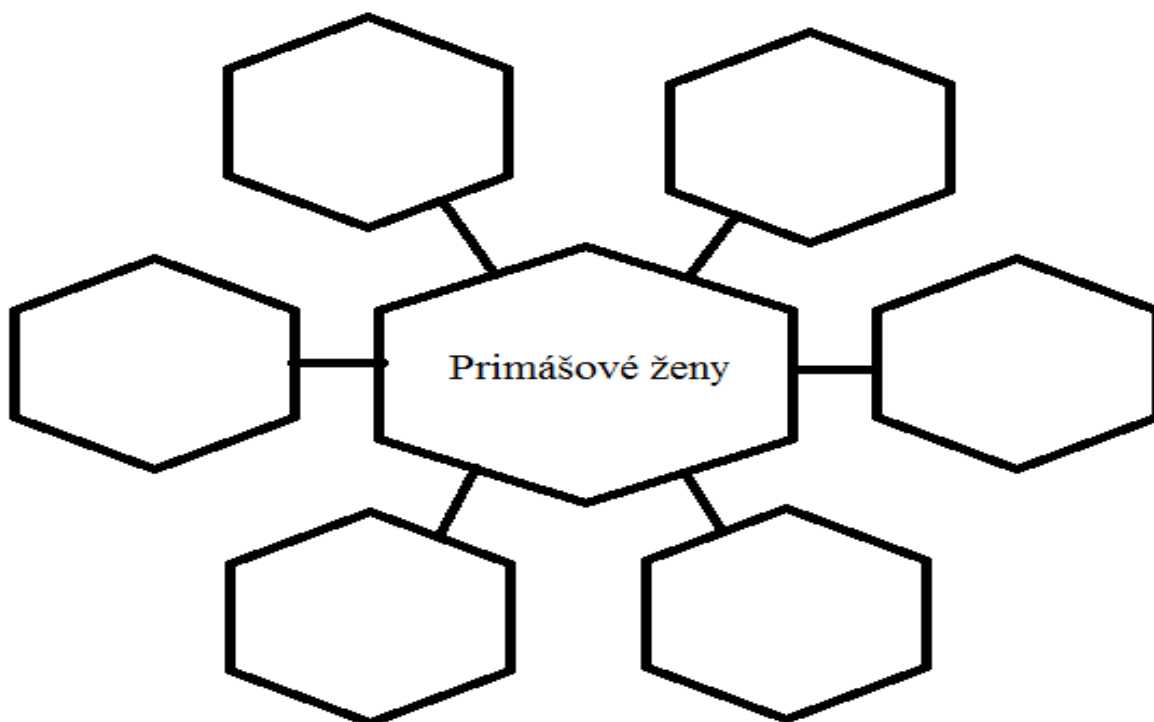
LOLA

Rómsku osadu kedysi dávno stvoril spravodlivý _____.

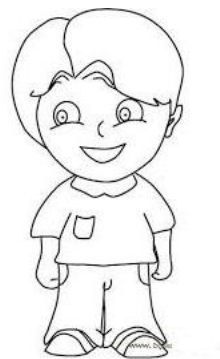
2. Ako sa volali slávni primáši, ktorí žili v rómskej osade?

3. Aké vlastnosti mali ženy slávnych primášov?

4. Ako sa volali chlapci slávnych primášov? (obrázky si vymaľuj)

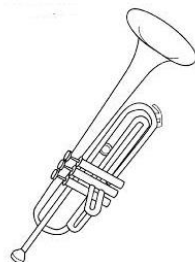
Barov syn _____

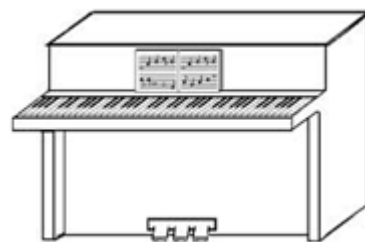
Feriho syn _____

5. Čo znamenalo meno JAG:

6. Čo znamenalo meno BERO:

7. Na akom hudobnom nástroji učili hrať primáši svojich synov?
(Vymaľuj správny nástroj) Pomenuj všetky hudobné nástroje.

8. Napíš, čo hovoril primáš Baro svojmu synovi? (Pracuj s textom)

9. Čo vedela LOLA - žena primáša Feriho? (vyznač správnu odpoveď)

TANCOVAŤ ČAROVAŤ SPIEVAŤ VARIŤ LIETAŤ

10. Dopln čhýbajúce slová (pracuj s textom)

kúzlamí, pomstiť, porážku, bosoráctvo, po pomste, cintorín, strach, natrhať

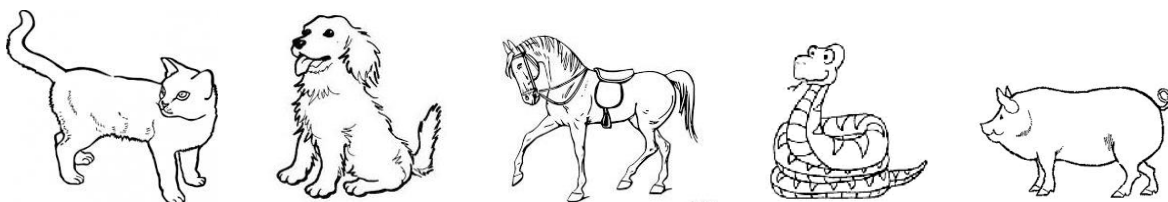
Loli už od malička vládla _____. Keď uvidela, že z Bara sa stal veľký primáš, nedokázala uniesť _____ svojho syn a rozhodla sa mu _____. Keď chcela, aby sa jej _____ splnilo, musela o polnoci zájsť na _____ a tam _____ divé byliny. Bála sa svojho skutku, ale túžba _____ bola silnejšia ako ľudský _____.

11. Lola na starom hrobe našla bylinu, ktorá sa volala: (najdiv texte a napíš ju)

MAČACIATRÁVAVLČÍMAKPSIEVÍNOKONSKÝCHVOSTHADÍCHVOST

12. Na čo sa premenil Baro? (Napíš a vymaľuj správny obrázok)

Baro sa po Lolinom bosoráctve premenil na _____

13. Prečo za Baro ocitol v neznámej krajine?

14. Ako sa volala dievčina s krásnymi čiernymi vlasmi až po pás? (Spoj správne meno dievčaťa s obrázkom a vymaľuj ho)

Šejinka

Lolinka

Bója

Bengerica

15. Čo si pomyslel Baro o krásnom dievčati?

- „Šejinka je krásna dievčina. Och, prečo ho stihol taký krutý trest! Nemôže prehovoriť ľudskou rečou! Ako rád by sa Šejinke zveril so svojim nešťastím!“
- „Šejinka je krásna dievčina. Och, prečo ho stihol taký krutý trest! Nikdy sa Šejinke nezverím so svojim nešťastím!“

16. Čím sa živil Charmo, otec detí, kde ostal Baro žiť? (Pracuj s textom a vyznač správne odpovede)

Na jar a v lete rezal vrbové prúty a pletol z nich **košíky** / **misky** / **korbáče**. V zime jedľového dreva vyrezával **šindle** / **tehly** na strechy domov a z lipového dreva strúhal **varechy** / **lopatky** pre gazdinky.

17. Ako sa volala Charmová žena a čo jej hrozilo, keď ochorela?
(Zakrúžkuj)

- Volala sa: LOLA RÓZA CIKNI BÓJA KOLJE
- Hrozilo jej, že bude: HLUCHÁ SLEPÁ NEMÁ OCHRNUTÁ

18. Kto sa vybral do sveta hľadať drahocenný liek pre chorú Cikni? (Napíš a vymaľuj)

Šejinka

pes Baro

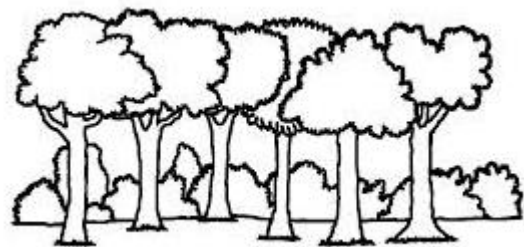

Charmové deti

19. Šejinka po dlhom putovaní sa ocitla: (Vymaľuj správny obrázok)

v meste

v lese

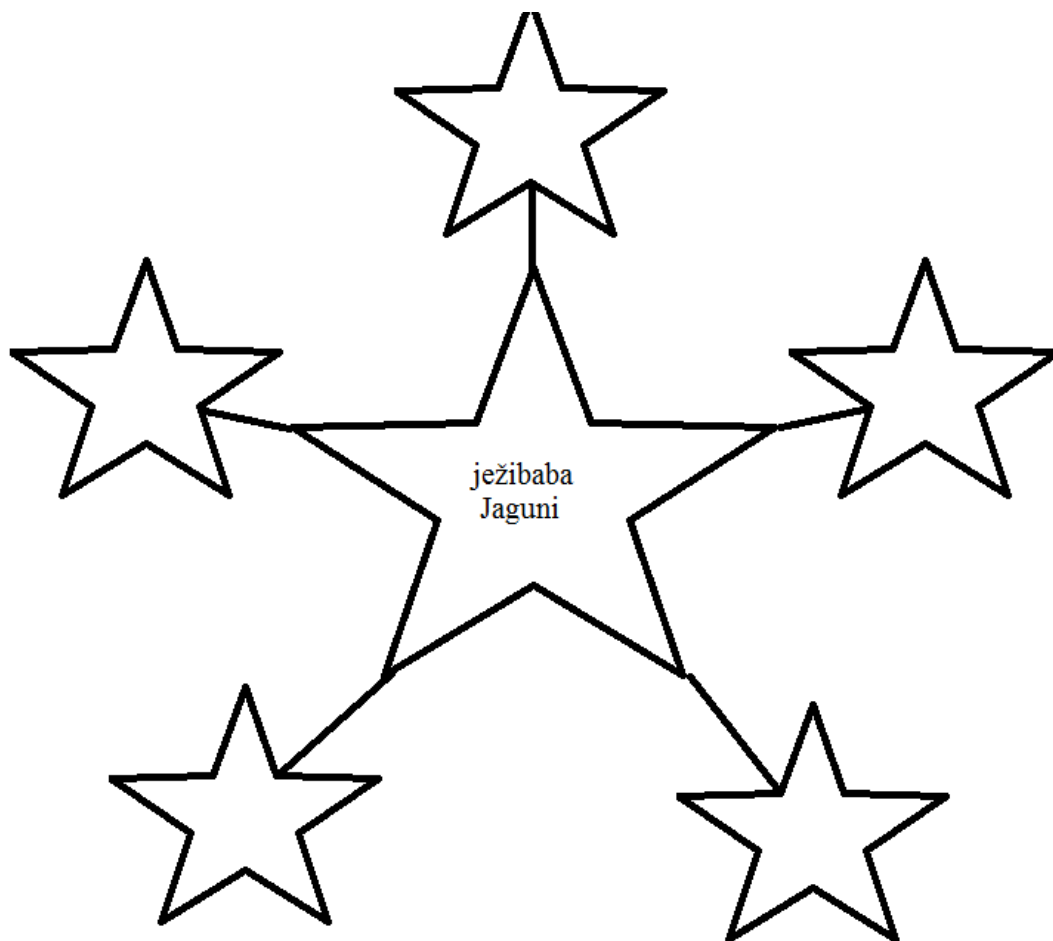

v dedine

20. Šejinka v lese stretla ježibabu. Dokonči vety (pracuj s textom)

Ježibaba bola oblečená v _____. Strapaté _____ jej splývali na ramená, z _____ Jej trčal velikánsky _____. Šejinka sa roztriasla. Spoznala, že je to baba _____, najkrutejšia a _____ z ježibáb.

21. Do pojmovej mapy napíš vlastnosti ježibaby Jaguni.

22. Ježibaba okríkla Šejinku slovami: (Vyznač správnu odpoveď)

- „Čhaje, ty tu nemáš čo robiť v mojom lese?“
- „Čhaje, čo hľadáš v temnom lese o hodine duchov, ha?“
- „Čhaje, čo potrebuješ? Môžem ti nejako pomôcť?“

23. Šejinka ježibabe povedalo o svojom nešťastí. Ako sa zachovala ježibaba?

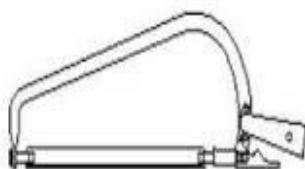
„Poznám dobre tajomstvo choroby tvojej matky!
Ale ja Rómov nenávidím! Lapila si sa do pasce!

„Poznám dobre tajomstvo choroby tvojej matky!
Ja Rómov mám rada. Preto ti pomôžem.

24. Podarilo sa Barovi a Šejinke zachrániť uväznených Rómov?

- Čím vyslobodili Rómov z väzenia? (Vymaluj správny obrázok)

25. Nakresli ako si predstavuješ Bara ako súceho mládenca.(vytvoriť prílohu)

26. Čo povedal rómsky duch Barovi? (Pracuj s textom – vyznač správne slová)

„Som duch **rómskych** / **nerómsky** primášov! Bol som **neslávny** / **slávny** primáš, ale zmárnila ma baba Jaguni. Zakliala ma ťažkými kliatbami, ale Baro a Šejinka ich svojou láskou a obetavosťou **dokázali** / **nedokázali** zlomiť! Pozri sa, Baro, tieto husle sú

obyčajné/ zázračné. V твоjich rukách budú šíriť slávu, ktorou **ovládneš / neovládneš** svet. Srdcia bohatých i chudobných naplnia ľudskými **citmi / nenávisťou** a svet sa stane **horším / lepším.** Tieto **zázračné / obyčajné** husle ti **splnia / nesplnia** tri želania. Predtým ich však **musíš / nemusíš** pritísnúť k srdcu!“

27. Aké bolo prvé želanie, ktoré vyslovil Baro?

28. Čo povedal Baro Šejinke, keď sa poberal domov za svojou rodinou:
(pracuj s textom a vyber správnu odpoveď)

- Šejinka, staň sa mojou ženou! Lebo ak ťa stratím, moje husle už nikdy nezahrajú veselú pieseň! Budú iba žalostne plakať a ľudia žiaľ nemajú radi...“

- Šejinka, staň sa mojou ženou! Lebo ak ťa stratím, moje husle stratia zázračnú moc zahrať veselú pieseň! Budú iba plakať a to ľudia nemajú radi...“

29. Napíš, čo pošepkala / odpovedala Šejinka Barovi na jeho otázku, aby sa stala jeho ženou? (pracuj s textom)

30. Vytvor osnovu, podľa ktorej porozprávaš dej rozprávky.

- nakresli a usporiadaj dej v časovej postupnosti. (práca v skupinách)

Použitá literatúra

1. HLEBOVÁ, B. 2006, Žánre detskej literatúry v čítaní s porozumením. PF PU v Prešove. ISBN 80-8068-403-0.
2. HIVEŠOVÁ – ŠILANOVÁ, D. 1996, Vtáčatko Koráločka (Čirikloro Mirikloro) Bratislava: Goldpress Publishers, s.r.o. ISBN: 80-85584-24-7
3. LACKOVÁ, E. 1992, Rómske rozprávky - Romane paramisa. Košice: Východoslovenské vydavateľstvo , ISBN 80- 0049- 5.
4. <http://paramisa.blogspot.sk/2011/12/citajme-spolu-dezider-banga-tr'cierny-vlas.html>
5. <https://www.google.sk/>
6. https://www.google.sk/search?biw=1242&bih=607&site=webhp&tbm=isch&sa=1&q=diav%C4%8Datko&oq=diav%C4%8Datko&gs_l=img.1.0.0l10.4927.21546.0.23431.11.11.0.0.0.127.1175.5j6.11.0....0...1c.1.45.img..6.5.589.6COCSGZLWVA
7. https://www.google.sk/search?biw=1242&bih=607&site=webhp&tbm=isch&sa=1&q=husle+kreslene&oq=husl&gs_l=img.